บทที่ 3
วิถีและพลังวัฒนธรรมกริช

"ไม่ว่าใครเมื่อพูดหรือเขียนเรื่องราวของชวา ถ้าไม่มีกริชก็ไม่เป็นชวา" (Edward Frey, 1986 : 17)

แหล่งกำเนิดของกริช

นักวิชาการส่วนใหญ่ทั้งในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย ตลอดจนถึงนักวิชาการชาวยุโรปต่างก็เชื่อกันว่ากริชเป็นอาวุธประเภทมีด หรือดาบสองคมที่นิยมใช้กันมากในกลุ่มชนเชื้อสายชวา-มลายู และชาวภาคใต้ของไทยเมื่อครั้งอดีตนั้นเป็นวัฒนธรรมของชาวฮินดูในยุคมัชปาหิต จากการแผ่อำนาจทั้งทางการเมืองและทางวัฒนธรรมไปทั่วดินแดนหมู่เกาะต่าง ๆ ของชวา-มลายู ดังที่ได้นำมากล่าวไว้แล้วในเบื้องต้น ค่านิยมและคติความเชื่อในเรื่องกริชเป็นศัสตราวุธของเทพยดา เป็นอาวุธที่มีมหิทธานุภาพ จึงได้แพร่หลายไปยังดินแดนใกล้ไกลในภูมิภาคนี้ เท่าที่มัชปาหิตแผ่อำนาจไปถึง อาทิเช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ บางส่วนของฟิลิปปินส์ และในภาคใต้ของประเทศไทย

ส.พลายน้อย (นามปากกา) ได้กล่าวถึงตำนานของกริชว่า "ตามตำนานของ กริชกล่าวว่า เริ่มมีในสมัยปันหยี คือในสมัยอิเหนานั่นเอง ตกอยู่ในราว พ.ศ.1460 แต่ในบางแห่งกล่าวว่า ***"กริชเริ่มใช้ในสมัยปันหยี สุริยอมิเสลาวงศ์ เมงดังกามูลัง ศักราชชวา 1000 ปีเศษ หรือในราว พ.ศ.1628 ปันหยีที่มีชื่อยืดยาวนั้นก็คือ อิเหนาที่เรารู้จักกันดีนั่นเอง...กริชที่ดีอีกแห่งหนึ่งนั้นคือที่เกาะบาหลี เพราะเมื่อพวกมุสลิมเข้าทำลายราชอาณาจักรมาชาพหิส ซึ่งเป็นปลายวงศ์ฮินดูนั้นแล้ว พวกช่างเหล็กที่เป็นกำลังใหญ่ของพวกฮังควิชัยก็หนีไปอยู่เกาะบาหลี เพราะไม่ยอมถืออิสลาม ที่ทำกริชมีชื่ออีกสองแห่งก็คือ กริชเกาะบันตัม และแม่นางกระเบา"***

Edward Frey กล่าวว่า กริชเป็นอาวุธที่วิวัฒนาการในชวากลางก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 14 จากต้นตอพราหมณ์ จากรายงานแรกสุดของรัฟเฟิลส์ (1817) หลังจากไปดูซากปรักหักพังของเทวสถานพราหมณ์ที่สุกุ (Candi Sukuh) ซึ่งอยู่ห่างจากสุระการ์ตาไปทางตะวันออก 26 ไมล์ พบฉากเตาหลอมเป็นบานศิลาแกะสลัก 3 บานต่อกัน แสดงภาพเชิงตำนานการทำกริช โดยทำร่างภาพพระวิษณุมหาเทพองค์หนึ่งของพราหมณ์ทรงกริชในขณะที่ประทับเหนือครุฑอันเป็นเทพปักษี แล้วจึงทำภาพและคำบรรยายของฉากเตาหลอมบานทางซ้ายแสดงถึงการหลอมกริช โดยเทพเอ็มปุ (empu) องค์หนึ่ง เทพดังกล่าวคือ ภีมะ (Bima) ซึ่งเป็นเทพพราหมณ์ชั้นรององค์หนึ่ง

และเป็นพี่ชายอรชุน ภาพบานขวาแสดงรูปอรชุน (ซึ่งเป็นพันธมิตรและเขยของพระกฤษณะ) กำลังใช้เครื่องสูบลมรูปทรงกระบอกแบบที่ช่างชาวมลายูรู้จักกัน ภาพบานกลางแสดงรูปพระคเณศวร์เทพกุญชรและเทพแห่งการประสิทธิประสาทศิลปวิทยาการ ผู้อำนวยให้การประดิษฐ์สิ่งใหม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งในการเช่นนั้น ช่างฝีมือและช่างโลหะจะมีการเซ่นสรวงพระคเณศวร์เพื่อขอพร บานศิลาแกะสลักที่จันทิสุกูนี้ อายุตกใน ค.ศ.1361 (พ.ศ.1904) และจากหลักฐานอื่น ๆ รวมทั้งที่วัดพุทธบุโรบุโดอันมหึมา ซึ่งสร้างเสร็จในคริสต์ศตวรรษที่ 9 จากภาพศิลาจำนวนมากมายแสดงภาพมนุษย์ทุกแง่มุมแสดงการใช้หรือพกพาอาวุธต่าง ๆ แต่ไม่มีกริชในภาพเหล่านั้น ฉะนั้นกริชจึงดูว่าจะไม่มีในคริสต์ศตวรรษที่ 9 แต่มามีในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 (Edward Frey, 1986:5-7)

ไพฑูรย์ มาศมินทร์ไชยนรา กล่าวว่า ***"กริชเป็นอาวุธสั้นประจำชาติมลายูมานานกว่า 600 ปีแล้ว นอกจากจะใช้เป็นอาวุธยังใช้เป็นเครื่องหมายแสดงถึงตระกูลต่าง ๆ ของกษัตริย์มลายูในสมัยนั้นด้วย กริชที่เก่าแก่และดั้งเดิมที่สุด คือกริช Majapahit และกริชที่ใช้ในประเทศชวา กลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 เล่ากันว่า ไม่ได้ใช้เป็นอาวุธเลย เพียงแต่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นของชลังเท่านั้น"***

ศัสตราวุธในวัฒนธรรมฮินดู-ชวา ที่นิยมใช้กันแพร่หลายในกลุ่มชนเชื้อสายชวา-มลายูนั้น อาจเนื่องมาจากความเสี่ยงภัยทั้งชีวิต ทรัพย์สินและศักดิ์ศรีของชนกลุ่มนี้ เพราะสภาพทางธรณีสัณฐานที่เต็มไปด้วยเกาะแก่ง หุบห้วย เหวเนิน จึงทำให้การสัญจรไม่สะดวก ต้องพึ่งพาตนเอง และต้องเผชิญกับอันตรายนานา ทั้งกลุ่มชนที่ดุร้าย โจรสลัด และคนแปลกหน้า จึงมีอาวุธประเภทที่พกพาติดตัวได้สะดวก เช่น กริช มีดบาแดะ (Badek) มีดแด็ง (Pedang) มีดหางไก่ (Lawi ayam) เป็นต้น

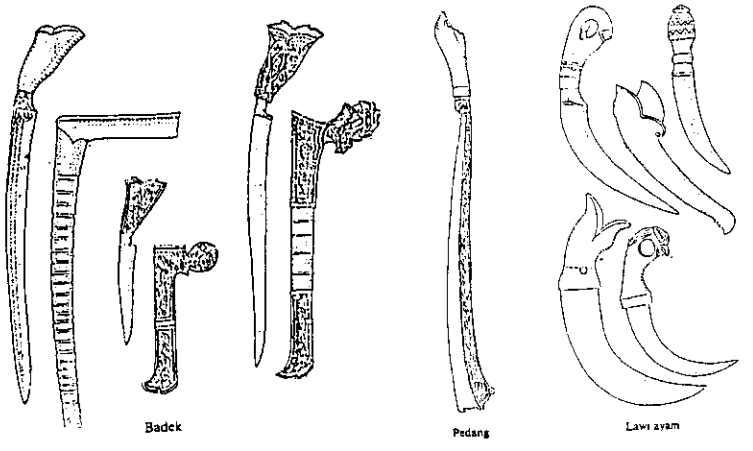

ภาพที่ 69 *ศัสตราวุธแบบต่าง ๆ ของชวา-มลายูที่นิยมใช้กันในภาคใต้*

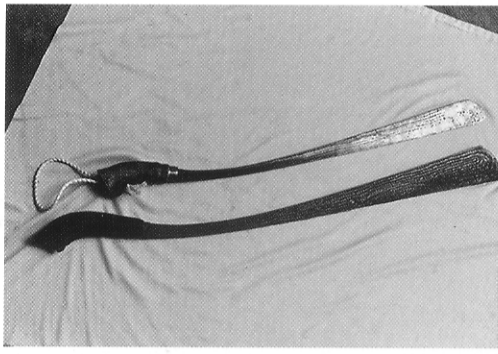

ภาพที่ 70 มีดแด้ง หรือลาดิง บางท้องถิ่นเรียกว่า ดาบกะแลวัง

ภาพที่ 71 มีดบาแดะ เหล็กผสมเนื้อลาย ที่โคนใบมีดมีลายดีนช้าง สัญลักษณ์ของพระอุมา

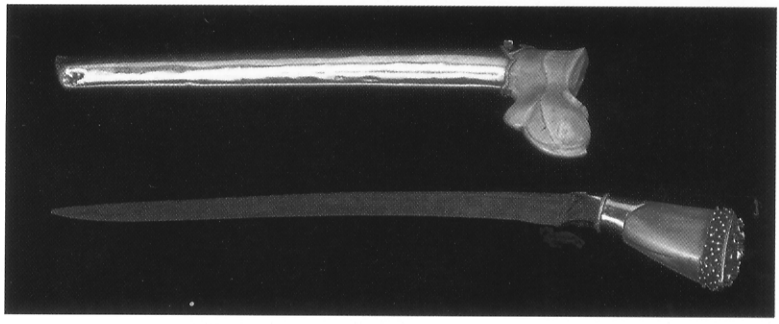

ภาพที่ 72 มีดบาแดะของนายวันอุสมาน สาและ บ้านเลขที่ 7 ถนนยะรัง อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

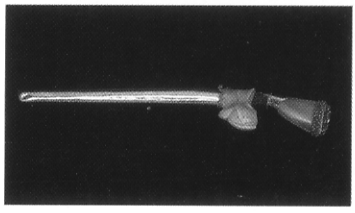

ภาพที่ 73 มีดบาแดะ ของนายอุสมาน สาและ

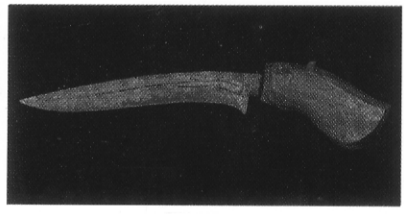

ภาพที่ 74
(ให้สังเกตลักษณะของเนื้อเหล็กและลายที่ตัวมีด)

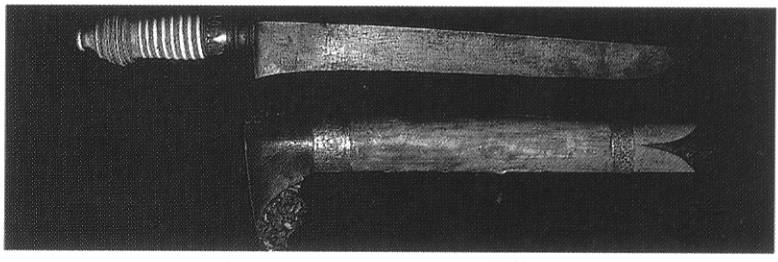

ภาพที่ 75 มีดบาแดะ ของนายอุสมาน สาและ

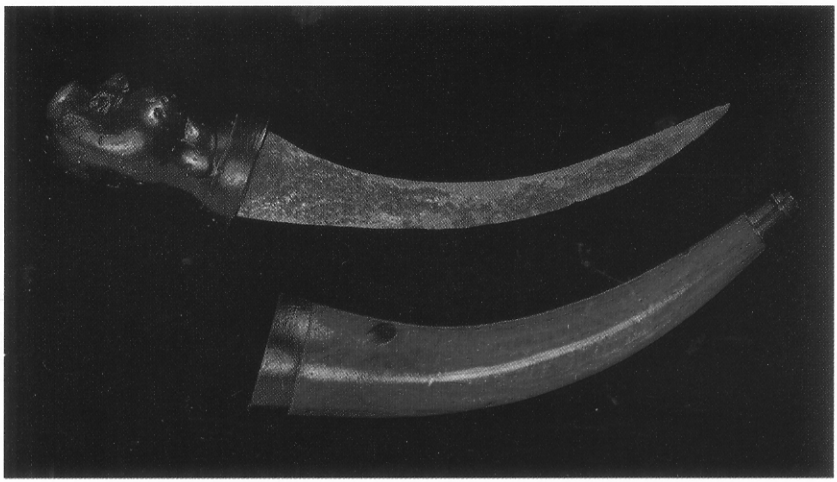

ภาพที่ 76 มีดวาลีอายัม (หางไก่ตัวผู้) ของนายวันอุสมาน สาและ

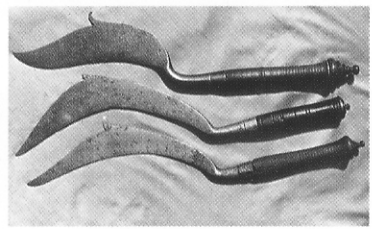

ภาพที่ 78 มีดจะโหนงชนิดตัวผู้

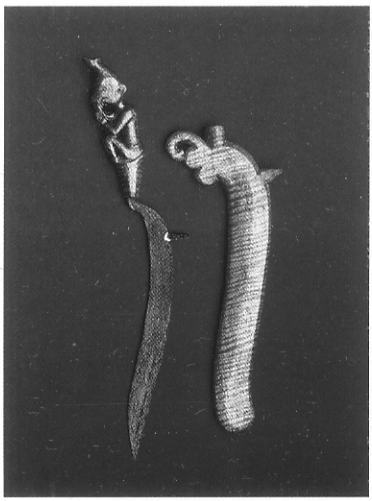

ภาพที่ 77 มีดชะนือก

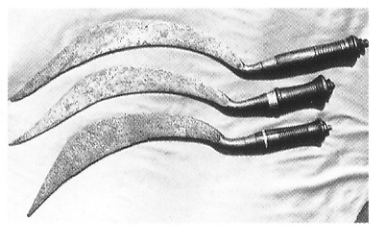

ภาพที่ 79 มีดจะโหนงชนิดตัวเมีย ของนายสิน ดารามั่น
บ้านเลขที่ 15 ถนนพนาสณฑ์ ตำบลบางนาก
อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 80 ลายที่ใบกริช ที่ติดกับตัวจิ้งจกถ้าพลิกกลับจะเห็นเป็นลายตะเปากาเยาะห์หรือลายตีนช้าง เป็นสัญลักษณ์ของอุมาลึงค์หรือโยนิโทรณะ

ภาพที่ 81 ด้านหลังของด้ามกริช เมืองเจริบอน เกาะชวา มีรูปกุหนุงอยู่ที่ตะโพกเป็นสัญลักษณ์ของพระศิวะ

ภาพที่ 82 ประติมากรรมด้ามกริชรูปพระไภรวะ (พระศิวะ) ฝีมือช่างชวาเมืองเจริบอน (CERIBON) เป็นด้ามกริชแกะสลักจากไม้แก้วดีปลี รูปลักษณ์คล้ายยักษ์หรือรากษสซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นพระไภรวะ (พระศิวะ) ด้ามกริชนี้เป็นของนำเข้ามาในช่วงปลายกรุงศรีอยุธยาเป็นด้ามกริชรูปแบบเดียวกันกับด้ามกริชที่พบที่บ้านสนามไชย อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา (ด้ามกริชอันนี้ได้มาจากร้านขายของเก่า ตลาดนัดสวนจตุจักร กรุงเทพฯ)

ภาพที่ 83 ประติมากรรมด้ามกริชรูปพระไภรวะ (พระอิศวร) เป็นด้ามกริชฝีมือช่างท้องถิ่น แกะสลักจากเขาควายเผือก พบที่บ้านสนามไชย ตำบลสนามไชย อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นตัวอย่างของด้ามกริชหัวนกพังกะแบบสงขลา ในยุคแรกของการเริ่มต้นก่อนที่วิวัฒนาการมาเป็นด้ามกริชหัวนกพังกะแบบสงขลา และหัวนกพังกะแบบปัตตานีในปัจจุบัน รูปลักษณ์ของด้ามกริชเป็นรูปบุคคลอยู่ในท่านั่งยอง ๆ (พระไภรวะ) ด้ามกริชรูปแบบนี้มีพบที่เมืองเจริบอน (CERIBON) เกาะชวา (ศิลปกรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย)

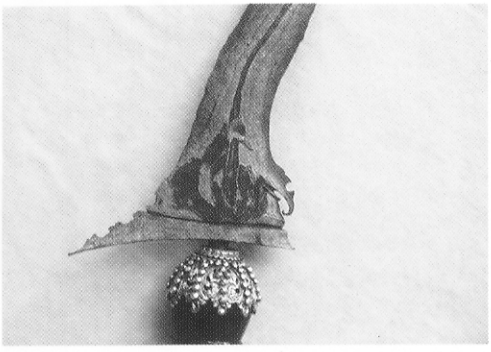

ภาพที่ 84 ใบกริชแบบปาแนซามะห์ ปัตตานี ลายภูเขาทอง (กุหนุงมัส) หรือเขาพระสุเมรุ ที่ชาวไทยมุสลิมประดิษฐ์เป็นตัวอักษร (อัลลอฮฺ แทน พบที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

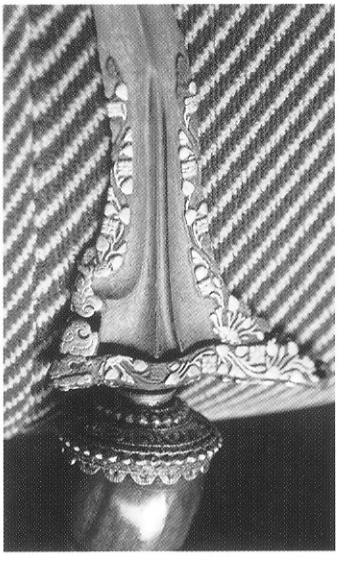

ภาพที่ 85 ใบกริชคร่ำทอง รูปแบบ, การคร่ำ, ลวดลาย แบบชวา พบที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 86 ข้าราชสำนัก ในราชวังสุลต่าน เมืองยอกยาร์กาตาร์ อินโดนีเซีย เหน็บกริชไว้ด้านหลังตามแบบนิยมของชวาต่างกับมาเลเซียที่นิยมเหน็บไว้ด้านหน้าบริเวณหน้าท้อง

ภาพที่ 87 กริชของเจ้าเมืองยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี คอฝักหุ้มด้วยทองคำดุนลาย

เชื่อกันว่ากริชเป็นอาวุธที่มีมเหศักดิ์ มีมหิทธานุภาพ มีศักดานุภาพ และ พลานุภาพ ซึ่งล้วนได้คติมาจากวัฒนธรรมฮินดู แล้วมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมชวา-มลายู "กริชและพระขรรค์ ศรัทธากันว่าดั้งเดิมเป็นศัสตราภรณ์ประจำองค์พระศิวเทพ หรือพระอิศวร ซึ่งเป็นผู้พิทักษ์ธรรม และขจัดอธรรม กริชเล่มแรกมีต้นกำเนิดที่ชวาและรุ่งโรจน์มากในสมัยปันหยี ตำนานเกี่ยวกับกริชของชวามีหลากหลาย ต่างก็มีส่วนพ้องกันที่ว่า กริชอุบัติขึ้นด้วยกฤษฎาภินิหาร จากบุญฤทธิ์ และเทวฤทธิ์ผสมกัน เช่นว่า กษัตริย์ฮินดูสกุตรัม (Hindu King Sakutram) เมื่อประสูติมาก็มีกริชวางอยู่ข้างพระวรกาย ชื่อว่า กริช "ปโสปติ" ซึ่งคำว่า ปโสปติ ก็คือพระนามหนึ่งของพระศิวะ ครั้นต่อมากริชจึงเป็นตัวแทนของพระศิวะ การตกแต่งกริชของชวาจึงมักมีด้ามกริชเป็นรูปศิวลึงค์ และมีลายกริชบางเล่มเป็นรูปโยนิโทรณะ อันเป็นสัญลักษณ์ของพระอุมาอยู่ใกล้กันกริช บางส่วนของตากริชมีรูปลักษณ์ของคชาแห่งพระคเณศ เหล่านี้ เป็นต้น" (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2541 : 124)

จากความนิยมแพร่หลายแต่ละท้องถิ่นจึงปรับรูปแบบของกริชในส่วนต่างๆ ให้เข้ากับรสนิยมในท้องถิ่นของตนเอง เช่น ตากริช ฝักกริช และด้ามกริช เป็นต้น ทำให้เกิดกริชรูปแบบต่างๆ ขึ้นในแต่ละท้องที่ มีรูปลักษณ์ทางศิลปกรรมปลีกย่อยผิดเพี้ยนแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่โครงสร้างใหญ่ยังคงรักษาไว้ตามแบบแผนดั้งเดิม

เนื่องจากกริชเป็นศัสตราวุธที่มีกำเนิดมาจากวัฒนธรรมฮินดู-ชวา ในสมัยอาณาจักรมัชปาหิตที่เกี่ยวเนื่องอยู่ในลัทธิไศวนิกาย กริชจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์ หรือตัวแทนแห่งพระศิวะ ด้ามกริชแบบชวา-ฮินดูในอดีต จึงมักจะแกะสลักเป็นรูปของเทพเจ้า (พระศิวะ) เพื่อความขลังความศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของและผู้ที่นำเอากริชไปใช้ เทพดังกล่าวศิลปินหรือช่างผู้ประดิษฐ์จะสร้างสรรค์ออกมาให้อยู่ในรูปของยักษ์หรือรากษส ซึ่งเป็นปางที่ดุร้ายขององค์พระศิวะปางหนึ่ง *[ภาพที่ 80-83]* หรือในตอนใดตอนหนึ่งของตำนานฮินดู นอกจากนั้นในตากริชหรือใบกริชบางเล่ม ช่างตีกริชจะสร้างให้มีลายตาเป้าะกาเยาะห์ หรือลายตีนช้าง *[ภาพที่ 140]* อยู่ด้วย ซึ่งลายดังกล่าวนี้เป็นสัญลักษณ์ของโยนิโทรณะ หรือสัญลักษณ์ของพระอุมา อันเป็นศักติขององค์พระศิวะ บางเล่มจะมีหูหรืองวงช้าง *[ภาพที่ 110]* ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ขององค์พระคเณศวรอยู่ด้วยเช่นกัน จึงเห็นได้ว่าทั้งชุดของกริช ได้แก่ ด้ามกริช และใบกริชนั้น ได้มีสัญลักษณ์ของเทพในลัทธิไศวนิกาย รวมอยู่ด้วยกันทั้งสามองค์ ดังนั้นการพกพากริชติดตัวหรือมีกริชเอาไว้ในบ้านเรือนก็เสมือนดั่งมีองค์พระศิวะ พระอุมา และพระคเณศวร คอยปกป้องคุ้มครองแก่เจ้าของกริชและครอบครัวนั้นๆ อยู่ตลอดเวลา คติความเชื่อในเรื่องกริชและค่านิยมในการใช้กริชจึงได้ขึมลึกและขยายตัวไปทั่วพื้นที่ที่ลัทธิฮินดู-ชวา เคยแผ่ขยายตัวออกไปครอบคลุมเมื่อครั้งอาณาจักรมัชปาหิตเรืองอำนาจ และได้แผ่กระจายเหลื่อมล้ำเข้าไปยังพื้นที่ที่ติดต่อหรือในพื้นที่ที่มีการเหลื่อมล้ำทางวัฒนธรรม เช่น ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างและภาคใต้ตอนกลางของประเทศไทย และในราชสำนักสยามทั้งในช่วงปลายกรุงศรีอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์

รูปแบบของกริชในดินแดนที่มีวัฒนธรรมกริช

คตินิยมของการใช้กริชในบริเวณคาบสมุทรมลายู และบริเวณใกล้เคียงมีขึ้นอย่างกว้างขวางจากอิทธิพลของชวา ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบของกริชไปตามกลุ่มวัฒนธรรม จนมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว G.C.Woolley ได้จำแนกกลุ่มของกริชไว้ในหนังสือเรื่อง The Malay Keris: Its origin and development (1947) โดยอาศัยรูปแบบของด้ามและฝักเป็นหลัก ได้ 7 กลุ่ม (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1. 2529 : 46) คือ

(1) กริชแบบสกุลช่างบาหลีและมูดูรา

กริชกลุ่มบาหลีและมูดูรา เป็นกริชของชวาฮินดู ด้ามกริชมักแกะสลักเป็นรูปบุคคลลักษณะเหมือนจริงมากกว่าเป็นแบบนามธรรม และมีความเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัด 2 แบบ คือ แกะสลักเป็นรูปยักษ์หรือรูปรากษสและแบบเทพยดาที่ทรงเครื่องแบบตัวละครในนาฏศิลป์ของบาหลี ทั้ง 2 แบบจะแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ชัดเจนไม่ว่า ตา หู จมูก คอ มือ เท้า ตลอดจนเส้นผมและหนวดเครา และเสื้อผ้าอาภรณ์ ฝักกริชแบบบาหลีมี 2 แบบ ที่นิยมกันและตรงกับของชวา คือ แบบ**กายามัน**และแบบ**ลาดรังงัน** แต่แบบกายามันของบาหลีมีความมนกลมมากกว่า มีลักษณะคล้ายลอนตาลหรือเมล็ดลูกสะบ้า ส่วนฝักกริชบาหลีแบบลาดรังงันปีกฝักลักษณะคล้ายตัวเรือและมีความหนาเทอะทะกว่าของชวาและนิยมสลักลวดลายในเนื้อไม้มีทั้งลายเครือเถาและลายหน้ากาล

ภาพที่ 88 ด้ามกริชแบบสกุลช่างบาหลี

(2) **กริชแบบสกุลช่างชวา**

กริชกลุ่มชวา ด้ามกริชแบบชวามองดูคล้ายกับศิวลึงค์หรืออวัยวะเพศชาย ปลายด้ามโค้งมนคล้ายเมล็ดถั่ว หรือเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ บริเวณโคนด้ามเป็นปุ่มมน มีการแกะสลักเพียงเล็กน้อยตรงบริเวณใต้จุดที่หักงอของด้ามและบริเวณโคนด้ามส่วนที่เหลือจะเกลาขัดเรียบ ฝักกริชแบบชวา มี 2 แบบ คือ แบบ**กายามัน** ***[ภาพที่ 89]*** ปีกฝักจะมีรูปคล้ายผลมะม่วงและแบบ**ลาดรังงัน** ***[ภาพที่ 90]*** ของชวามีลักษณะคล้ายรูปเรือแต่ด้านหัวจะม้วนโค้ง ด้านท้ายจะเชิดงอนและเรียวแหลมกว่าแบบลาดรังงันของบาหลี ก้านฝักของชวานิยมสวมปลอกเงินหรือทองเหลืองทั้งแบบเรียบและดุนลาย ปลายฝักมีลักษณะโค้งมนคล้ายปลายนิ้วมือ

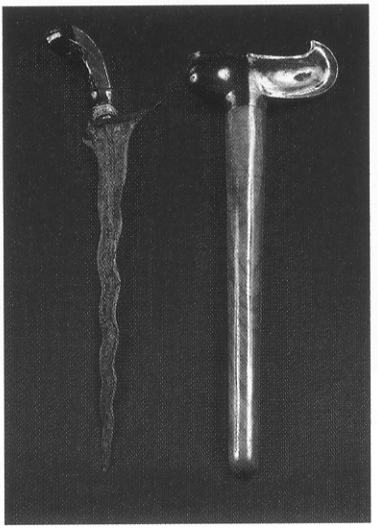

ภาพที่ 89 กริชชวาฝักแบบกายามัน

ภาพที่ 90 กริชชวา ฝักแบบลาดรังงัน

(3) **กริชคาบสมุทรตอนเหนือ**

กริชกลุ่มคาบสมุทรตอนเหนือ ด้ามกริชรูปแบบคล้ายคนนั่งกอดอก เอียงไหล่ตะแคงหน้า บนศีรษะมีครีบแหลมคล้ายหงอนไก่ ในภาคใต้เรียกด้ามกริชแบบนี้ว่า "ด้ามกริช**หัวลูกไก่**" หรือ "ด้ามกริช**หัวลูกไก่ตายโคม**" ชาวมลายูในภาคใต้ตอนล่างเรียกว่า "ด้ามกริชแบบ**อาเนาะอาแย**" แปลว่าด้ามกริชหัวลูกไก่เช่นกัน ส่วนชาวมุสลิมในมาเลเซียเรียกว่า"**ฮูลูยา-วาเดมัน**" แปลว่าด้ามกริชแบบ**ชวาป่วย** เพราะดูคล้ายคนป่วยนั่งจับเจ่ากอดอกคอตกตะแคง

ส่วนฝักกริชแบบกลุ่มคาบสมุทรตอนเหนือ มีรูปแบบเรียบเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปีกฝักมีเหลี่ยมมุมคมชัด เชื่อกันว่าฝักกริชของกลุ่มนี้ดัดแปลงมาจากรูปแบบของฝักกริชบูกิส และเป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในคาบสมุทรมลายู

ภาพที่ 91 กริชแบบคาบสมุทรตอนเหนือ

ภาพที่ 91/1 กริชหัวลูกไก่ตายโคม
-ใบกริช แบบตรง แบบปโสปติ สกุลช่างชวา
-ด้าม แบบหัวลูกไก่ตายโคม (ยาวาเดมัน)
-ฝัก แบบบูกิส

(4) กริชแบบสกุลช่างบูกิส

กริชกลุ่มบูกิส กริชกลุ่มนี้มีต้นกำเนิดมาจากชาวบูกิสในเกาะสุลาเวสี หรือเกาะซีลีเบสหรือเกาะมักกะสัน ด้ามกริชของกลุ่มบูกิสคล้ายแบบลูกไก่ตายโคม แต่จะไม่มีมือกอดอก ด้ามกริชแบบนี้ชาวไทยพุทธในภาคใต้เรียกว่า "ด้ามกริชแบบ**หัวจังเหลน**" หรือ "**หัวจังเหลนคอยบ่อ**" เพราะมีลักษณะคล้ายกับตัวจังเหลน (จิ้งเหลน) ชาวมุสลิมในภาคใต้เรียกว่า **ฮูลูกะด๊ะ** (ด้ามกริชแบบฝักลูกเนียงนกซึ่งเป็นพืชพื้นบ้านชนิดหนึ่ง)ชาวมุสลิมบางกลุ่มเรียกว่า "**ฮูลูแลแบ็ง**" ปีกฝักของกริชกลุ่มบูกิสมีเหลี่ยมมนไม่มากและไม่ชัดเจนเหมือนอย่างแบบของกลุ่มคาบสมุทรตอนเหนือ

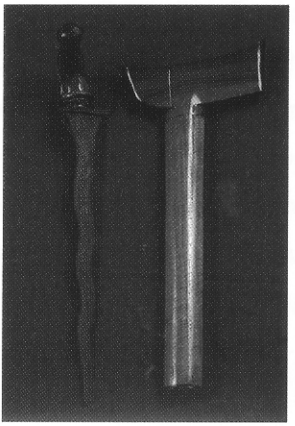

ภาพที่ 92 กริชสกุลช่างบูกิส หัวจังเหลน

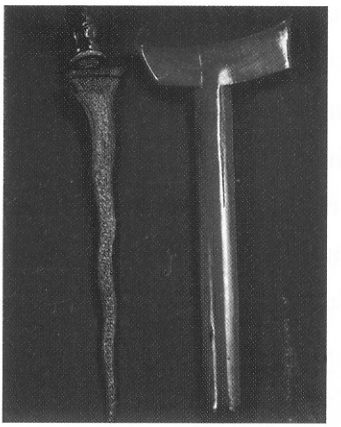

ภาพที่ 93

(5) **กริชแบบสกุลช่างสุมาตราหรือกริชอาเนาะแล**

กริชกลุ่มสุมาตรา มีต้นกำเนิดในเกาะสุมาตรา ด้ามกริชกลุ่มนี้ที่พบมากมี 2 แบบ คือ แบบด้ามหักมุมคู้งอคล้ายหัวไม้เท้า และแบบหัวลูกไก่ ฝักกริชแบบนี้ลักษณะเด่นอยู่ที่ส่วนปีกฝัก ซึ่งมีรูปคล้ายหางปลา หรือคล้ายพระจันทร์เสี้ยว ชาวมุสลิมในภาคใต้เรียกกริชแบบสุมาตราที่มีฝักและด้ามดังกล่าวแล้วว่ากริช**อาเนาะแล**หัวไม้เท้า *[ภาพที่ 94]* หรืออะเนาะแลหัวลูกไก่ *[ภาพที่ 95]* แล้วแต่ลักษณะของด้าม

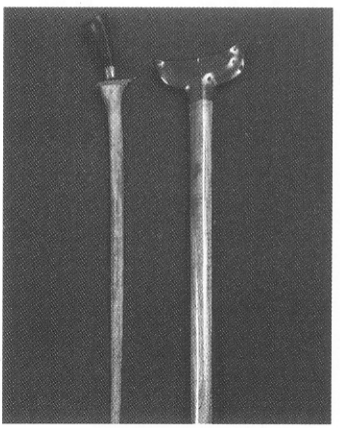

ภาพที่ 94 กริชแบบสุมาตรา ด้ามหัวไม้เท้า

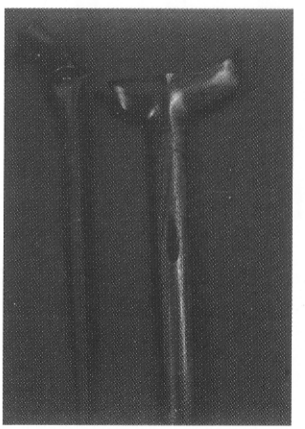

ภาพที่ 95 กริชแบบสุมาตราด้ามหัวลูกไก่